

PRAVICA DO PLACENTE – ODPRTA PRAVNA VPRAŠANJA

SUZANA KRALJIĆ

Univerza v Mariboru, Pravna fakulteta, Maribor, Slovenija
suzana.kraljic@um.si

Placenta predstavlja v času nosečnosti ključen organ za razvoj fetusa. Placenta je imela oz. še vedno ima v določeni kulturah velik, predvsem spiritualni pomen. Da pa lahko porodnica sledi izpolnitvi morebitnega duhovnega namena, je potrebna izročitev placente, ki pa odpira mnoga pravna in etična vprašanja. Države so k reševanju teh vprašanj pristopile različno. Nekatere uvrščajo placento striktno med patološke odpadke, medtem ko druge omogočajo, da se placenta na zahtevo izroči porodnici. Avtorica v članku podaja prikaz ritualov, povezanih s placento, placentofagije ter pravni položaj placente po ločitvi od matere v slovenski in izbranih tujih ureditvah. V iskanju odgovora na odprta pravna vprašanja in etične dileme podaja primerjalnopravne rešitve v izbranih pravnih ureditvah.

DOI
[https://doi.org/
10.18690/um.pf.1.2024.13](https://doi.org/10.18690/um.pf.1.2024.13)

ISBN
978-961-286-817-8

Ključne besede:
placentarni rituali,
placentofagija,
lastninska pravica,
osebnostne pravice,
patološki odpad

Univerzitetna založba
Univerze v Mariboru

DOI

[https://doi.org/
10.18690/um.pf.1.2024.13](https://doi.org/10.18690/um.pf.1.2024.13)

ISBN

978-961-286-817-8

Keywords:

placental rituals,
placentophagy,
property right,
personality rights,
pathological waste

THE RIGHT TO PLACENTA – OPEN LEGAL QUESTIONS

SUZANA KRALJIĆ

University of Maribor, Faculty of Law, Maribor, Slovenia
suzana.kraljic@um.si

During pregnancy, the placenta is a crucial organ for the developing fetus. In certain cultures, the placenta still has a significant spiritual meaning. However, for the woman giving birth to follow the fulfillment of any spiritual purpose, the placenta must be handed over, which raises many legal and ethical issues. Countries have approached these issues differently. Some classify the placenta strictly as pathological waste, while others allow the placenta to be handed over to the woman giving birth on request. In this article, the author provides an overview of placenta-related rituals, placentophagy, and the legal status of the placenta after separation from the mother in Slovenian and selected foreign jurisdictions. The author provides comparative legal solutions in selected legal systems to answer open legal questions and ethical dilemmas.

1 Uvod

Rojstvo predstavlja enega izmed najpomembnejših mejnikov v življenju vsakega človeka. Gledano z medicinskega vidika, predstavlja rojstvo samo predvsem biološki proces, saj se dojenček v času nosečnosti razvija v ženskem telesu. Pravno gledano pa otrok z rojstvom postane nosilec pravic in obveznosti. Pogoj za pridobitev pravne sposobnosti je, da se je otrok rodil živ.¹ Rojstvo otroka prinese tudi spremembe v položaju drugih oseb. Tako s prihodom novega otroka v novo družbeno vlogo vstopijo tudi mati, oče, bratje, sestre, stari starši, strici, tete itd.

Z rojstvom so povezani mnogi rituali. Posamezni avtorji poudarjajo, da je na Zahodu v sekularnem kontekstu podana visoka stopnja ritualizacije nosečnosti in poroda (npr. glede izbire imena, shranjevanje slike ultrazvoka, nakupa daril).² Med sodobnočasne rituale pa si je v zadnjih letih utrla pot tudi placentofagija. Če je bila placentofagija ali uživanje posteljice oz. placent³ še pred kratkim neznanka, danes temu ni več tako. Vse več je žensk, ki izrazijo željo, da bi po porodu konzumirale placento. Ne gre prezreti, da ima placenta v posameznih kulturah že dolgo posebno vlogo, ki se jo mnogokrat povezuje predvsem z duhovnimi (manj verskimi) prepričanji, a tudi z medicinskimi. Tako so se tudi že v slovenskih porodnišnicah pojavile porodnice, ki so izrazile željo, da se jim po porodu izroči placenta.

Prvi v literaturi naveden sodobni primer placentofagije izhaja iz Združenih držav Amerike (ZDA), in sicer iz leta 1979.⁴ Po mnenju *Marraccini* in *Gorman* pa se je placentofagija še posebej razširila med belimi ženskami srednjega razreda v zahodnih družbah.⁵ K popularizaciji placentofagije so prav gotovo prispevale zvezdnice (npr. Kim in Kourtney Kardashian ter Alicia Silverstone), ki so to posredovale medijem in s tem omogočile odkritje nove tržne niše, ki se hitro (še posebej v ZDA) širi. Posledično se je povečalo tudi raziskovanje razlogov za oz. proti uživanju placent.⁶ Vendar ne gre prezreti, da uživanje placent oz. tako proklamirana materina pravica

---

¹ Drugi odstavek 17. člena Pravilnika o pogojih in načinu opravljanja mrtliško pregledne službe (Uradni list RS, št. 96/93; 15/08) določa, kdaj se otrok šteje za živorojenega: »Za živorojenega otroka se šteje in se mora prijaviti smrt – ne glede na porodno težo in dolžino, na čas trajanja nosečnosti ter na čas trajanja življenja – vsak plod, ki pri izločitvi iz materinega telesa diha ali kaže druge znake življenja (npr. bitje srca, utripanje popkovnice ali vidno gibanje progastih mišic), in sicer ne glede na to ali je bila popkovnica prekinjena ali posteljica še pritrjena.«

² J. Wojtkowiak, *Ritualizing Pregnancy and Childbirth in Secular Societies: Exploring Embodied Spirituality at the Start of Life*, 2020, str. 458.

³ V nadaljnjem besedilu je uporabljen izraz placenta.

⁴ C. B. Bosco, E. G. Diaz, *Placentophagy: A Controversial Trend*, 2018, str. 1842.

⁵ M. E. Marraccini, K. S. Gorman, *Exploring Placentophagy in Humans: Problems and Recommendations*, 2015, str. 372.

⁶ Več o teh raziskavah gl. npr. C. Stanley, A. Baillargeon, A. Selk, *Understanding Placentophagy*, 2018, str. 37–49.

do placente odpira tudi mnoga pravna vprašanja. Namen članka ni razglablјati o morebitnih dobrih in slabih straneh placentofagije, temveč raziskati izbrana pravna vprašanja. Temeljni raziskovalni vprašanjji prispevka sta, ali placenta predstavlja stvar ter ali obstaja materina lastninska pravica do placente ali ne. Źelja mater, da se jim po porodu izroči placenta, namreč presega gole potencialne zdravstvene koristi za mater (npr. lažje obvladovanje poporodne depresije oz. spodbujanje nastajanja materinskega mleka). Placenta ima lahko v določenih družbah tudi pomembno kulturno vrednost. Zaradi priznavanja te vrednosti je bila podelitev lastninske pravice na placenti v določenih družbah edini logični (pravni) korak. V prispevku so analizirane izbrane primerjalnopravne ureditve, kakor tudi pristop slovenske pravne ureditve k vprašanju, ali obstaja materina lastninska pravica do placente. V primerjalnopravni prikaz so vključene izbrane pravne ureditve, kjer so že bile sprejeta zakonodajna izhodišča glede raziskovalnih vprašanj, in ki lahko služijo kot primer dobre prakse tudi v slovenski ureditvi.

Uvodu sledijo tri vsebinska ključna poglavja. Najprej avtorica prikaže placentarne rituale, ki so značilni predvsem za določene tradicionalnih in staroselskih kulture. Sledi poglavje, v katerem avtorica polemizira o povezanosti placentofagije s kanibalizmom. V četrtem poglavju po so opredeljena splošna pravna izhodišča. V podpoglavjih so nato analizirana pravna regulativa glede placente kot biološkega odpadka ter izbrani stvarnopravni vidiki povezani s placento (npr. ali obstaja lastninska pravica na placenti). V podpoglavju je nato podane še primerjalnopravne ureditve izbranih držav, ki so v svojih nacionalnih predpisih že pristopile k ureditvi pravnega položaja placente po porodu. V zaključku nato avtorica podaja ključne ugotovitve.

2 Placentarni rituali

Placenta je začasen organ, ki povezuje mati in plod (fetus) (ga obdaja) ter prenaša kisik in hranilne snovi od matere do fetusa in dovoljuje sprostitvev ogljikovega dioksida in odpadkov iz plodu. Placenta je človeško tkivo, bogato s krvnimi žilami, ki se izloči iz materinega telesa po porodu ploda. Izločitev placente tvori poporodno fazo. Po rojstvu otroka porod še ni zaključen, saj ji sledi tretja porodna doba, v kateri

se porodi placenta. Običajno se placenta porodi v petnajstih do tridesetih minutah po porodu otroka, včasih pa lahko traja tudi dalj časa.⁷

Placenta in z njo povezani placentarni rituali (ang. placental rituals) imajo poseben pomen v mnogih tradicionalnih in staroselskih kulturah. Tako je na Havajih povezana z otrokovim bodočim zdravjem, za zagotovitev katerega je treba po porodu izvesti poseben skrbni in tradicionalni pokop placente. S pokopom placente v zemljo se namreč, po njihovem verovanju, otrok poveže z njegovo domovino in predniki.⁸

Afriško Ibo pleme, ki živi v Nigeriji in Gani, obravnava placento kot mrtvega dvojčka živega otroka in je deležna popolnega pogrebnege obreda.⁹ V mnogih afriških kulturah je znan tudi tako imenovani »*zan bokun*«, s katerim se označuje kraj, kjer je pokopana placenta. Pokopljejo jo pod drevo.¹⁰

Kenijsko Kikuyu pleme položi placento kot simbol plodnosti na neobdelano polje in jo prekrije z žitom ter travo. Pleme Kikuyu verjame, da placenta in popkovina simbolizirata navezanost otroka na mater in njegove korenine v tradicionalni družbi. Na ta način se otroka poveže z njegovo domovino in predniki.¹¹ Nekatera afriška plemena pa placento spravijo v odeje in jo pokopljejo pod drevesom, saj drevo simbolizira življenje.¹²

Uživanje placente je zapisano tudi v knjigi tradicionalne kitajske medicine (Compendium of Materia Medica¹³) iz 16. stoletja. V knjigi je opisana praksa dolgoletnega poporodnega (postpartum) uživanja placente ter njeni zdravilni učinki. V knjigi je *Li-Shi-Zhen* uporabil kitajski izraz »*Zi He Che*«, ki opredeljuje posušeno

⁷ Government of South Australia, Department for Health and Ageing, 2016, Clinical Directive: Compliance is Mandatory – Management of the Release of a Placenta for Private Use Clinical Directive, str. 5.

⁸ D. Knapp van Bogaert, G. A. Ogunbanjo, Post-Birth Rituals: Ethics and the Law, 2008, str. 45.

⁹ M. E. Black, Placenta Tales, 2008, str. 1508.

¹⁰ M. Bentham, Placenta Traditions, 2016, dostopno na: <https://homebirth.org.nz/magazine/article/placenta-traditions/> (17. 2. 2019).

¹¹ D. Knapp van Bogaert, G. A. Ogunbanjo, Post-Birth Rituals: Ethics and the Law, 2008, str. 45.

¹² M. Bentham, Placenta Traditions, 2016.

¹³ »Compendium of Materia Medica« ali »Ben Cao Gang mu« (本草綱目) predstavlja zbornik herbologije, ki jo je spisal *Li Shi-Zhen* (1518-1593) v času Ming Dinastije (1368-1644). Delo je nastajalo sedemindvajset let. Prvotna verzija je bila zaključena natisnjena v Nanjingu leta 1578. Gre za zbirko kitajske medicine, ki je bila znana v tistem času. Našteva 1892 rastlin, živali in mineralov, za katere se je verjelo, da imajo zdravilne lastnosti. Zbornik predstavlja napoved začetka sodobnih farmakoloških študij (S. M. Young, D. C. Benysek, In Search of Human Placentophagy: A Cross-Cultural Survey of Human Placenta Consumption, Disposal, and Cultural Beliefs, 2010, str. 468; UNESCO, 2015, Memory of the World Register- Ben Cao Gang Mu).

človeško placento, ki se je v preteklosti uporabljala za zdravljenje različnih bolezni (npr. impotence pri težavah z jetri in ledvicami, neplodnost in nizko energijo), a pri ljudeh, ki niso bili v poporodnem obdobju. Nikakor pa ni jasnih dokazov, da so matere po porodu svojega otroka zaužile lastno placento. Košček placente pa so ponekod tudi shranili kot talisman.¹⁴

Novozelandski staroselci Maori placento imenujejo *turangawaiwai* ali *whenua*, kar pomeni tudi kraj ali zemljo. Po njihovem verovanju namreč zemlja hrani ljudi na enak način, kot je posteljica v času nosečnosti hranila otroka. Maori po rojstvu otroka zato obredno posadijo drevo in tako vzpostavijo osebno, duhovno, simbolno in sveto povezavo med zemljo in otrokom.¹⁵

Med pripadniki ameriškega indijskega plemena Navajo se izvaja več načinov pokopa placente.¹⁶ Skupno vsem vrstam pa je, da se placenta po porodu odnese iz porodnišnice, če je pripadnica plemena Navajo opravila porod v porodnišnici. Otrokovo placento tako zakopljejo v svetih štirih vogalih rezervata plemena, s čimer se dojenček poveže z materjo zemljo in svojimi predniki.¹⁷ Najpogosteje pa placento zakopljejo v globoko luknjo v kupu pepela severno od družinskega »*hooghana*«, ki predstavlja tradicionalni dom Navajev. Zakop se lahko opravi tudi pod brinjevcem ali pinijo ali pa na drugem mestu, ki ima za družino poseben pomen.¹⁸

V kenijski kulturi Luo¹⁹ je treba placento dekllice pokopati na levi strani materine hiše, placento dečka pa na desni strani. Znotraj kulture Luojev obstaja namreč kozmološki in simbolni sistem, kjer se leva stran povezuje s šibkostjo, minljivostjo in ranljivostjo, medtem ko desna stran predstavlja moč, trajnost in avtoriteto. Deklice torej veljajo za nestalne članice plemena, saj se bodo po poroki preselile iz

---

¹⁴ C. W. Coyle, K. E. Hulse, K. L. Wisner, K. E. Driscoll, T. C. Clark, *Placentophagy: Therapeutic Miracle or Myth?*, 2015, str. 673–680; S. M. Young, D. C. Benyshek, *In Search of Human Placentophagy: A Cross-Cultural Survey of Human Placenta Consumption, Disposal, and Cultural Beliefs*, 2010, str. 468.

¹⁵ D. Knapp van Bogaert, G. A. Ogunbanjo, *Post-Birth Rituals: Ethics and the Law*, 2008, str. 45.

¹⁶ Razen placente ima za pleme Navajo poseben pomen tudi popkovnica, ki vpliva na otrokovo prihodnost, njegov osebni položaj v plemenu ter odnos do njegove domovine. Popkovnica se naj da na kraj, za katerega starši in stari starši menijo, da bo najbolj koristen za otrokovo prihodnost. Če družina želi, da bi bil deček dober z živino, privežejo popkovino npr. Na konjski rep ali grivo. Če pa želijo, da bi se ukvarjal s kmetijstvom, pa popkovnico zakopljejo na družinskem polju. Če želijo, da bo dekllica večča tkanja, zakopljejo njeno popkovnico v družinskem »*hooganu*«, kjer je krosna (statve) (M. T. Schwartz, *Unraveling the Anchoring Cord: Navajo Relocation, 1974 to 1996*, 1997, str. 48).

¹⁷ E. Burns, *More Than Clinical Waste? Placenta Rituals Among Australian Home-Birthing Women*, 2014, str. 45; D. Knapp van Bogaert, G. A. Ogunbanjo, *Post-Birth Rituals: Ethics and the Law*, 2008, str. 45; M. Cohen, *Law of Placenta*, 2020, str. 346.

¹⁸ M. T. Schwartz, *Unraveling the Anchoring Cord: Navajo Relocation, 1974 to 1996*, 1997, str. 48.

¹⁹ Placento v kulturi Luo imenujejo »*biero*«.

družine, fantje pa bodo ostali v svoji družini in s poroko nadaljevali kot patriarhalna avtoriteta družine.²⁰

V tajski kulturi placento pred pokopom posolijo ter jo nato pokopljejo pod drevesom, ki ustreza simbolom azijskega leta otrokovega rojstva.²¹

Ljudstvo Toraja predstavlja etnično skupino staroselcev, ki živi v Sulawesi (Indonezija). Po njihovem verovanju se placenta šteje za brata ali sestro fetusa. Po rojstvu s placento ravnaajo z velikim spoštovanjem in jo po možnosti eden od dedkov pokoplje v jugovzhodnem kotu doma prednikov, kar označuje mesto, kamor se vrača vsak Torajanec, četudi odide iz domačega kraja.²²

V Kambodži se po porodu placento zavije v bananine liste ter se jo položi za tri dni zraven novorojenčka.²³ Nato se placento pokoplje na posebnem mestu, ki je namenjeno zaščiti otroka, mesto pa se utrdi z bodičasto rastlino, ki prepreči zlobnim duhovom poseganje v otrokovo dobro.²⁴

V Maleziji placenta velja za drugega otrokovega sorojenca. V Mehiki placento obravnavajo kot otrokovega tovariša (špan. *el compañero*). Usoda placente vpliva tudi na usodo otroka, zato z njo ravnaajo skrbno. Posledično v obeh kulturah ustrezno častijo kraj njenega pokopa.²⁵

V Koreji se placento (korej. *tae*) po porodu umije in pokoplje. Ritual pokopa se imenuje »*taejang*«. Preden pa se opravi obred pokopa, se placenti dodeli ime, ki je odvisno od meseca njenega »rojstva«.²⁶

Kljub temu, da v Turčiji danes ženske rojevajo v zdravstvenih ustanovah, je še vedno podana prisotnost ritualov, povezanih s placento in popkovino. Od načina kam oz. kako bo popkovnica odstranjena po porodu, je namreč odvisna dojenčkova

---

²⁰ S. M. Nangendo, *Factors Affecting the Use of Modern Prenatal and Maternity Services in Got Agulu Sub-Location, Western Kenya*, 2006, str. 151.

²¹ D. Knapp van Bogaert, G. A. Ogunbanjo, *Post-Birth Rituals: Ethics and the Law*, 2008, str. 45.

²² T. Hoppenbrouwers, S. Sandarupa, A. Donzelli, *From the Womb to the Tree Child Rearing Practices and Beliefs Among the Toraja of Sulawesi*, 2017, str. 670.

²³ IPEN – Placenta Network, *Placenta History*, 2021.

²⁴ D. Knapp van Bogaert, G. A. Ogunbanjo, *Post-Birth Rituals: Ethics and the Law*, 2008, str. 45.

²⁵ B. Rogoff, C. P. Gonzalez, C. C. Quiacain, J. C. Quiacain, *Developing Destinies: A Mayan Midwife and Town*, 2011, str. 307; D. Knapp van Bogaert, G. A. Ogunbanjo, *Post-Birth Rituals: Ethics and the Law*, 2008, str. 45.

²⁶ D. Knapp van Bogaert, G. A. Ogunbanjo, *Post-Birth Rituals: Ethics and the Law*, 2008, str. 45.

prihodnost, zaposlitev in življenje. Če bo popkavnica pokopana na dvorišču mošeje, velja prepričanje, da bo otrok pobožna oseba. Če starši želijo, da bo otrok izobražen, bodo vrgli popkavnico na šolski vrt. Pri pokopu popkavnice v hlevu velja prepričanje, da bo otrok ljubitelj živali. Če starši vržejo popkavnico v vodo, pa bo otrok iskal svojo usodo drugje. Placento pa se opisuje kot otrokovega prijatelja ali tovariša. Obravnava se jo kot del otroka, zato jo po rojstvu zavijejo v čisti kos tkanine in zakopljejo na čistem kraju.²⁷

V Ukrajini tradicionalne babice iz placente razodevajo število nadaljnjih otrok, ki jih bo ženska rodila. V Transilvaniji mora par, ki ne želi imeti več otrok, sežgati otrokovo placento in jo zmešati s pepelom. Da bi mož postal neploden, mora to mešanico popiti.²⁸

V Srbiji se placente ne sme vreči na dvorišče, saj bi lahko prišla v roke drugim osebam, kar bi otroku prineslo nesrečo. V Dobrudži v Romuniji verjamejo, da če bi svinja pojedla placento, bi to privedlo do izgube mleka pri materi. V Poleziji verjamejo, da če bo placento pojedel pes, bo otrok umrl. Nasprotno pa je na Kosovu, kjer placento celo dajo psu, da jo poje, saj bo tako otrok zvit, ko bo odrasel.²⁹

V okrožju Sekhukhune v Mpumalangi v Južni Afriki približno 10 odstotkov žensk, ki rodijo v bolnišnicah, odnese placento in popkavnico domov. Izbrane dele placente in popkavnice pustijo, da se posušijo na soncu. Neuporabljene dele placente in popkavnice zakopljejo. Posušene dele placente in popkavnice nato uporabijo za izdelavo »muti«, katerega uporaba ima dva namena. Z njim se spodbuja plodnost neplodnih žensk ter zagotavlja prirojena ljubezen oz. povezanost med sorojenci.³⁰

Omeniti je tudi t. i. »lotusov porod«, pri katerem po porodu ne pride do prekinitve popkavnice, ki po porodu tako še vedno povezuje otroka z izločeno placento. Popkavnica se bo nato sama v nekaj dneh (predvidoma v treh do desetih) ločila od

---

²⁷ Turkish Cultural Foundation, 2021, Birth Traditions.

²⁸ D. Knapp van Bogaert, G. A. Ogunbanjo, Post-Birth Rituals: Ethics and the Law, 2008, str. 45–46.

²⁹ A. Pivovarova, The Forgotten Placenta: Symbolic Acts in Modern Home Birth Practice, 2014, str. 168–169.

³⁰ D. Knapp van Bogaert, G. A. Ogunbanjo, Post-Birth Rituals: Ethics and the Law, 2008, str. 46.

otroka. Lotusov porod naj bi prispeval k duhovni povezavi med otrokom in njegovo placento.³¹

3 Placentofagija ali kanibalizem?

Beseda placentofagija (angl. placentophagy) je sestavljena in dveh besed, in sicer grške besede *plakóenta* (lat. placenta), ki pomeni ravno torto (angl. flat cake) ter besede *phagos*, ki pomeni jesti.³²

V angleščini je zaslediti dve besedi, in sicer *placentophagy* in *placentophagia*. Mnogokrat se uporabljata kot sopomenki, a *Marraccini* in *Gorman* pojasnjujeta, da je med obema pojmom podana bistvena razlika. *Placentophagy* se namreč uporablja za človeško konzumacijo placente,³³ medtem ko se izraz *placentophagia* uporablja za konzumacijo placente pri živalih.³⁴

Placentofagija oz. po slovensko uživanje ali konzumacija placente je prisotna tudi v živalskem svetu, in sicer še posebej med sesalci. Živali naj bi z zaužitjem placente nevtralizirale vonj svojega novorojenega potomca ter ga tako zaščitile pred morebitnimi plenilci. Prav tako naj bi z zaužitjem placente samica nadomestila s porodom izgubljene nutriente, kar naj bi ji pomagalo pri okrepitvi.³⁵

Kljub temu, da se sodobna placentofagija povezuje primarno z materjo t. i. materinska placentofagija (angl. maternal placentophagy³⁶), poznamo tudi očetovsko (angl. paternal placentophagy) in otroško placentofagijo (angl. infant placentophagy). Ljudstvo Malekula iz Melanezije je prakticiralo očetovsko placentofagijo. Novopečeni oče je po porodu pojedel puding, narejen iz placente in krvi. Ljudstvo

---

³¹ E. Burns, More Than Clinical Waste? Placenta Rituals Among Australian Home-Birthing Women, str. 45; A. Bonsignore, F. Buffelli, R. Ciliberti, F. Ventura, A. Molinelli, E. Fulcheri, Medico-Legal Considerations on »Lotus Birth« in the Italian Legislative Framework, 2019.

³² C. M. Cusak, Placentophagy and Embryophagy: An Analysis of Social Deviance Within Gender, Families, or the Home (Etude 1), 2011, str. 113.

³³ A. Goeden, Placentophagy: A Woman's Right to Her Placenta, 2018, str. 171.

³⁴ M. E. Marraccini, K. S. Gorman, Exploring Placentophagy in Humans: Problems and Recommendations, 2015, str. 371; S. K. Johnson, J. Pastushek, J. Rödel, U. R. Markert, T. Groten, Placenta – Worth Trying? Human Maternal Placentophagy: Possible Benefit and Potential Risks, 2018; R. Botelle, C. Willott, Birth, Attitudes and Placentophagy: A Thematic Discourse Analysis of Discussions on UK Parenting Forums, 2020, str. 2.

³⁵ M. B. Kristal, J. M. DiPirro, A. C. Thompson, Placentophagia in Humans and Nonhuman Mammals: Causes and Consequences, 2012, str. 178–179.

³⁶ R. Botelle, C. Willott, Birth, Attitudes and Placentophagy: A Thematic Discourse Analysis of Discussions on UK Parenting Forums, 2020, str. 2.

Gullah pa je poznalo in izvajalo otroško placentofagijo. Če je placenta ob rojstvu prekrila otrokov obraz, so iz nje naredili čaj, ki ga je nato novorojeni otrok popil.³⁷

Uživanje posteljice je v preteklih letih dobilo mnogo zagovornic, kar je povzročilo nagel razvoj tovrstnega trga, ki ponuja vedno več produktov in storitev, povezanih s placento. Zaslediti je možno tudi internetne portale³⁸ in celo kuharske knjige,³⁹ kjer so objavljeni recepti o pripravi placente v različnih variacijah.

Placenta se lahko konzumira surova, kar pa je mnoge matere odvrčalo, zato ni presenetljivo, da se je temu začel prilagajati potrošniški trg, ki je ponudil usluge kapsulizacije placente, s čimer je omogočeno lažje zaužitje. Placentalna enkapsulacija je praksa shranjevanja placente po tem, ko je obdelana oz. prekuhana s paro. Sledi dehidracija, mletje in shranjevanje v kapsule. Kapsule se zaužije kmalu po porodu, med menstrualnim obdobjem ali med menopavzo, s prepričanjem, da pomagajo pri preprečevanju nekaterih simptomov menopavze. V povprečju se lahko iz ene placente pripravi približno sto kapsul.⁴⁰

Razlogov za uživanje placente med zagovorniki je več. V placenti so namreč prisotni hormoni in nutrijenti, ki vsebujejo progesteron, laktogen, β – endorfin, oksitocin, železo, kar naj bi omogočilo lažjo in hitrejšo okrepitev po porodu, stimulacijo nastajanja mleka, stabilizacijo razpoloženja matere ter zmanjšanje rizičnosti poporodne depresije.⁴¹ Vprašljivo pa je, koliko hormonov in nutrijenov se lahko ohrani skozi pripravo placente (npr. kuhanjem, pečenjem). Prav tako strokovnjaki opozarjajo, da placenta ni sterilna, saj služi kot filter nevarnih snovi za fetus, zaradi česar lahko vsebuje škodljive snovi (npr. svinec, bakterije, viruse).⁴²

Ameriški Center for Disease Control and Prevention (CDCP) je opozoril na nevarnost uživanja placente v obliki kapsul. Opozorilo CDCP temelji na primeru iz leta 2016, ko je prišlo do okužbe otroka preko matere, ki je zaužila placento v obliki

---

³⁷ A. Goeden, *Placentophagy: A Woman's Right to Her Placenta*, 2018, str. 175.

³⁸ Dostopno na: <http://www.twilightheadquarters.com/placenta.html>;
<https://www.sammichespsychmeds.com/three-delicious-placenta-recipes-for-new-moms/>;
http://www.mothers35plus.co.uk/plac_rec2.htm (16. September 2021).

³⁹ Npr. kuharska knjiga R. Cook, 2013, 25 Placenta Recipes – Easy and Delicious Recipes for Cooking with Placenta!

⁴⁰ S. K. Johnson, J. Pastushek, J. Rödel, U. R. Markert, T. Groten, *Placenta – Worth Trying? Human Maternal Placentophagy: Possible Benefit and Potential Risks*, 2018.

⁴¹ M. E. Marraccini, K. S. Gorman, *Exploring Placentophagy in Humans: Problems and Recommendations*, 2015, str. 371; A. Goeden, *Placentophagy: A Woman's Right to Her Placenta*, str. 177.

⁴² C. B. Bosco, E. G. Diaz, *Placentophagy: A Controversial Trend*, 2018, str. 1841.

kapsul. Mati je namreč z zaužitjem okužene posteljice svojemu otroku prenesla beta-hemolitični streptokok skupine B,⁴³ zaradi česar je otrok neposredno po porodu razvil akutni respiratorni distressni sindrom (ali kratko ARDS) in je moral biti zdravljen z antibiotiki.⁴⁴

Na drugi strani pa imamo nasprotnike, ki uživanje placente celo opredeljujejo kot obliko kanibalizma.⁴⁵ Kanibalizem pomeni prehranjevanje s pripadniki lastne biološke vrste in se običajno nanaša na prehranjevanje ljudi s človeškim mesom, kar imenujemo tudi ljudožerstvo ali antropofagija.⁴⁶ Beseda kanibalizem izvira iz besede *Canibalis*, s katero so opisali Karibe (Kanibe), ljudstvo, ki je živelo v Novem Svetu, ki ga je odkril Krištof Kolumb, in je bilo znano po kanibalizmu.⁴⁷ Namen kanibalizma⁴⁸ je bil povezan z verovanjem, da se z zaužitjem umrlega prevzamejo njegove značilnosti (npr. pogum in moč).⁴⁹ Ker pri uživanju placente, le to praviloma zaužije mati, ki je otroka rodila, je uživanje placente možno opredeliti kot primer avto-kanibalizma,⁵⁰ saj tako gledano mati zaužije del svojega telesa.

O morebitnem uživanju placente in z njo povezanim kanibalizmom lahko najdemo zapis tudi v Svetem pismu.

»53 Ti pa boš v stiski in sili, s katero te bo stiskal sovražnik, moral jesti sad svojega telesa, meso svojih sinov in hčera, ki ti jih je dal Gospod, tvoj Bog. 54 Tudi najnežnejši in najrahločutnejši izmed tvojih mož bo s hudobnim očesom gledal na svojega brata, na ženo svojega naročja in na tiste sinove, ki mu še ostanejo, 55 tako da ne bo dal nobenemu izmed njih od mesa svojih sinov, ki ga bo jedel, ker mu ne bo ostalo nič več v stiski in sili, s katero te bo stiskal sovražnik v vseh tvojih mestih. 56 Tudi najnežnejša in najrahločutnejša izmed tvojih žensk, ki od rahločutnosti in nežnosti ne bi niti poskusila položiti svojega stopala

---

⁴³ Latinsko *Streptococcus agalactiae* (GBS).

⁴⁴ S. Krstev Barać, Razbijanje mitova: Placentofagija, 2017; C. B. Bosco, E. G. Diaz, Placentophagy: A Controversial Trend, 2018, str. 1842; A. Farr, F. A. Chervenak, L. B. McCullough, R. N. Baergen, A. Grünebaum, Human Placentophagy: A Review, 2017.

⁴⁵ M. B. Kristal, J. M. DiPirro, A. C. Thompson, Placentophagia in Humans and Nonhuman Mammals: Causes and Consequences, 2012, str. 178–179.

⁴⁶ A. Estes, Cannibalism and Other Transgressions of the Human in The Road, 2017, str. 1.

⁴⁷ Več o tem gl. N. L. Whitehead, Carib Cannibalism, The Historical Evidence, 1984, str. 69–87.

⁴⁸ Kanibalizem se lahko deli na endokanibalizem (uživanje pripadnikov iste etnične skupine) in ekzokanibalizem (uživanje drugih pripadnikov) (G. Campbell, Eating the Dead in the Madagaskar, 2013, str. 1032–1034).

⁴⁹ J. Washington, The Magical Power of Cannibalism, 2013, str. 48.

⁵⁰ Angl. *auto-cannibalism* ali *self-cannibalism* ali *autosarcophagy*.

na zemljo, bo s hudobnim očesom gledala na moža svojega naročja, na sina in hčer, 57 na posteljico, ki pride izmed njenih nog, in na sinove, ki jih bo rodila; kajti ob pomanjkanju vsega bo to na skrivnem jedla – v stiski in sili, s katero te bo stiskal sovražnik v tvojih mestih.«

Uživanje placente in kanibalizem sta tako izhajajoč iz Svetega pisma dovoljena, če so podane okoliščine, kjer bi bila smrt s stradanjem neizbežna.⁵¹ Vendar je treba opozoriti, da se v slovenskem prevodu Svetega pisma,⁵² iz katerega smo izhajali, uporablja izraz »jesti sad svojega telesa«, medtem ko angleška verzija Svetega pisma

»Because of the suffering your enemy will inflict on you during the siege, you will eat the fruit of the womb, the flesh of the sons and daughters the Lord your God has given you.«⁵³

uporablja izraz »jesti sad svoje maternice«. Placenta je gobast mišični organ, ki zagotavlja hranila od materine do plodove krvi in odnaša odpadne proizvode iz ploda v materino kri. Maternica pa je ženski reproduktivni organ, kjer se oplojeno jajčece ali plod razvije. Placento je torej možno označiti kot sad maternice, kar je mnogokrat tudi promovirano na internetnih straneh, ki ponujajo kapsualizacijo placente po porodu.⁵⁴

V ZDA je samo zvezna država Idaho izrecno prepovedala kanibalizem in predvidela kazen za njeno kršitev. Kdor koli namerno zaužije meso ali kri človeškega bitja, je kriv kanibalizma. Tovrstno dejanje, torej kanibalizem, pa ni kaznivo dejanje, če je do zaužitja prišlo v ekstremnih življenjsko nevarnih razmerah in je to bil edini način preživetja.⁵⁵ Za kaznivo dejanja kanibalizma je predvidena zaporna kazen do štirinajst let.⁵⁶

⁵¹ M. B. Kristal, J. M. DiPirro, A. C. Thompson, Placentophagia in Humans and Nonhuman Mammals: Causes and Consequences, 2012, str. 187.

⁵² Gl. Sveto pismo, 5 Mz 28, 53-57, dostopno na: <https://www.biblija.net/biblija.cgi?m=5+Mz+28%2C15-69&id13=1&pos=0&set=2&l=sl> (29. 8. 2021).

⁵³ Prim. <https://www.biblestudytools.com/deuteronomy/28.html/> (16. 9. 2021).

⁵⁴ Gl. npr. <http://www.placentapills.com/what/> (16. 9. 2021); več o kapsualizaciji placente gl. Še A. Farr, F. A. Chervenak, L. B. McCullough, R. N. Baergen, A. Grünebaum, Human Placentophagy: A Review, 2017.

⁵⁵ Z vprašanjem kanibalizma se je ukvarjalo britansko sodišče v primeru *Regina v. Dudley and Stevens* ((1884) 14 QB 273 DC), kjer so mornarji na čolnu ubili oslabiljenega sopotnika in ga pojedli. Sodišče je sprva mornarje obsodilo na smrt. Zavzelo je stališče, da ni mogoče upravičiti uboja enega posameznika, da bi rešili življenje drugega, z utemeljitvijo, da je uboj nujen za to. Kazen je bila kasneje spremenjena.

⁵⁶ Prim. Sec. 18-5003 Idaho Statutes, Title 18, Chapter 50 – Mayhem.

Kazenski zakonik RS⁵⁷ (KZ-1) prav tako izrecno ne prepoveduje kanibalizma,⁵⁸ kar pomeni, da ni kazenskopravne ovire za zaužitje placente.

4 Pravna izhodišča

4.1 Splošno

Svetovna zdravstvena organizacija (SZO) je sprejela smernice o reproduktivnem zdravju žensk. Regionalna pisarna SZO za Evropo (angl. WHO Regional Office for Europe) pa je oblikovala deset Načel perinatalne oskrbe (angl. Principles of Perinatal Care). Oboje je podlaga za program »Essential Antenatal, Perinatal and Postpartum Care«, ki se je naglo razširil po Evropi in se uporablja za matere in otroke pred, med in po porodu.⁵⁹ Kljub temu da program ne omenja izročitve placente, je treba pri izročanju placente materam, ki to zahtevajo, slediti sprejetim protokolom.⁶⁰ Z zakonitvijo protokola o izročitvi se placenta namreč na eni strani ne šteje več za patološki odpadke, na drugi strani pa se je določil strokovni postopek za predajo placente. Protokol kot tehnični standard določa, da se mora izročitev placente materi opraviti v skladu z varnostjo sanitarnih predpisov. Slednji veljajo namreč tako za tiste, ki izročajo organ, torej placento (npr. porodnišnica), kakor tudi za tiste, ki jo prejmejo (npr. mati). Protokoli podajajo tudi omejitve glede izročitve placente materi. Placente se ne sme izročiti ženski, ki imajo diagnozo HIV, hepatitisa B ali C. Do izročitve prav tako ne bo prišlo, če so se po porodu ali zaradi značilnosti placente pokazale potrebe po mikrobiološki ali histopatološki študiji, kar je podano npr. v primeru diagnoze mikroinfarktov ali horioamnionitisa.⁶¹ Glede na navedeno se odpira vprašanje o ureditvi obravnave oz. izročanja placente po porodu porodnici v Sloveniji.

⁵⁷ Uradni list RS, št. 50/12 – uradno prečiščeno besedilo, 6/16 – popr., 54/15, 38/16, 27/17, 23/20, 91/20, 95/21.

⁵⁸ Nekaznivost kanibalizma pa je treba razmejiti od drugih kaznivih dejanj, ki so lahko povezana z njim: npr. skrunitev trupla po 313. členu (»Kdor neupravičeno skrrije, odnese, poškoduje, uniči ali kako drugače oskruni truplo, del trupla ali posmrtno ostanke, se kaznuje z zaporem do dveh let.«); uboj po 115. členu (»Kdor komu vzame življenje, se kaznuje z zaporem od petih do petnajstih let. ...«); umor po 116. členu (»Kdor koga umori s tem, da mu vzame življenje 1) na grozovit ali zahrbtn način; ...«); idr.

⁵⁹ Več o tem gl. C. B. Bosco, E. G. Diaz, Placentophagy: A Controversial Trend, 2018, str. 1841.

⁶⁰ Prav tam, gl. tudi

https://www.sahealth.sa.gov.au/wps/wcm/connect/d197e5004d5176dfbd91ff4c56539eed/Managment+for+the+Release+of+a+Placenta+for+Private+Use_02062016.pdf?MOD=AJPERES&CACHEID=ROOTWORLDKSPACE-d197e5004d5176dfbd91ff4c56539eed-nJcxYK6 (19. 9. 2021).

⁶¹ C. B. Bosco, E. G. Diaz, Placentophagy: A Controversial Trend, 2018, str. 1841; gl. Npr. The Royal Hospital for Women, 2017, Procedures & Guidelines – Approved by Quality & Patient Care Committee, 20. 4. 2017.

4.2 Placenta kot patološki odpadek

Po ocenah se na svetu vsako leto proizvede približno 50 milijonov kilogramov človeškega placentalnega materiala.⁶² V Sloveniji ni mogoče zaslediti primerjalnega uradnega podatka. A če izhajamo iz stališča, da je bilo v letu 2020 v Sloveniji živorojenih 18.767 otrok⁶³ ter da je povprečna teža posteljice 700 gramov,⁶⁴ bi to lahko pomenilo približno 13.136 kilogramov človeškega placentalnega materiala.

Leta 2008 je sicer bila sprejeta Uredba o ravnanju z odpadki, ki nastajajo pri opravljanju zdravstvene in veterinarske dejavnosti ter z njima povezanih raziskavah⁶⁵ (Uredba), ki pa se, izrecno navedeno, ne uporablja za dele teles in organov, vključno z vrečkami krvi in konzervirano krvjo (prva alineja četrtega odstavka 2. člena Uredbe). Gre za t. i. patološke odpadke, ki so klasificirani s številko 18 01 02.⁶⁶ Med patološke odpadke, klasificirane s številko 18 01 02,⁶⁷ tako spadajo človeški organi, tkiva in anatomske deli, zobje, ostanki od kirurških posegov in obdukcij ter tudi placenta in celo zarodki.

Za ravnanje s patološkimi odpadki se uporablja Uredba o odpadkih.⁶⁸ Patološki odpadki se zbirajo v namenske zbiralnike ali plastične vreče, ki se napolnijo do treh četrtin, nato se jih dobro zapre, zaščiti in označi z datumom ter mestom nastanka. Zdravnik mora ustrezno izpolniti spremni list, ki mora vsebovati naziv odpadka, opis odpadka in klasifikacijsko številko 18 01 02.⁶⁹ Patološki odpadki se zažgejo v krematoriju. Sežiganje patoloških odpadkov opravljata dva krematorija v Sloveniji, in sicer mariborski in ljubljanski. Kljub temu, da placenta ni izrecno poimenovana kot patološki odpadek, jo glede na definicijo patoloških odpadkov vsekakor uvrščamo mednje.

---

⁶² R. S. Yoshizawa, M. J. Hird, Schrödinger's Placenta: Determining Placentas as Not/Waste, 2020, str. 246.

⁶³ Statistični urad RS, 2021, Rojeni in umrli.

⁶⁴ Mayo Clinic, 2020, Pregnancy Weight Gain: What's Healthy?.

⁶⁵ Uradni list RS, št. 89/08.

⁶⁶ Tako tudi Sklep Komisije z dne 18. Decembra 2014 o spremembi Odločbe Komisije 2000/532/ES o seznamu odpadkov v skladu z Direktivo 2008/98/ES Evropskega parlamenta in Sveta (2014/955/EU; UL EU L 370, 30. 12. 2014) in Direktiva 2008/98/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 19. Novembra 2008 o odpadkih in razveljavitvi nekaterih direktiv (UL EU L 312, 22. 11. 2008).

⁶⁷ Gre za klasifikacijo odpadkov, ki jo podaja *European Waste Catalogue*, ki vsebuje okrog 650 kod za smeti, ki so razdeljene v 20 poglavij, ki so razdeljena v podpoglavja. Vsaka koda je sestavljena iz šestih števil. Koda je lahko dodana zvezdica, ki označuje, da gre za nevarne odpadke.

⁶⁸ Uradni list RS, št. 37/15, 69/15, 129/20.

⁶⁹ Tako tudi M. Petrovič, Varovanje zdravja in okolja – varnost in zdravje pri delu, str. 13.

Avstralski Department for Health and Ageing je leta 2016 izrecno določil, da se placenta, ko se izloči, šteje za medicinski odpadek.⁷⁰ Zelo raznolik pa je pristop k opredelitvi placente v ZDA. Teksaški Zakonik o zdravju in varnosti⁷¹ izrecno določa, da izraz »embrionalni in ostanki fetalnega tkiva« pomenijo zarodek, plod, dele telesa ali organe iz nosečnosti, ki se konča s smrtjo zarodka ali ploda, in za katero državno pravo ne zahteva izdaje potrdila o smrti. Omenjeni izraz pa ne vključuje popkovine, placente, gestacijske vrečke, krvi ali telesnih tekočin (par. 697.002(3) tiksaškega Zakonika o zdravju in varnosti). V Minnesoti je podana opredelitev fetalnega tkiva, ki pomeni vsak del telesa, organ ali celico nerojenega človeškega otroka. Fetalno tkivo pa ne vključuje tkiva ali celic, pridobljenih iz placente, popkavnice ali amnijske tekočine (par. 137.47(c) Minnesota Statutes⁷²). Na drugi strani pa posamezne države izrecno opredeljujejo placento kot patološki odpadki. Havajsko pravo določa, da človeški patološki odpadki pomenijo vsa tkiva in organe, vključno s placento.⁷³ Podobno je tudi v Illinois, kjer morajo rojstni centri poskrbeti, da patološke in bakteriološke odpadke, vključno s placento, ustrezno odstrani prevoznik odpadkov.⁷⁴

Republika Hrvaška je leta 2015 sprejela Pravilnik o gospodarjenju medicinskim odpadom⁷⁵ (Pravilnik), v katerem v trinajstem odstavku 2. člena podaja opredelitev patoloških odpadkov, med katerimi je izrecno omenjena tudi placenta.⁷⁶ V 20. členu Pravilnika je urejeno upravljanje s patološkimi odpadki, ki se morajo v zdravstveni ustanovi, v kateri nastanejo, hraniti v hladilnici v neprepustnih vrečah. Prevoznik, ki opravlja prevoz patoloških odpadkov, mora biti vpisan v register prevoznikov odpadkov skladno s posebnim predpisom o ravnanju z odpadki. Patoloških odpadkov se ne smejo shranjevati zunaj zdravstvene ustanove, pokopališča ali upepeljevalnice. Sežig patoloških odpadkov se opravi v upepeljevalnici.

---

⁷⁰ Government of South Australia, Department for Health and Ageing, 2016, Clinical Directive: Compliance is Mandatory -Management of the Release of a Placenta for Private Use Clinical Directive, str. 5–6.

⁷¹ Texas Health and Safety Code, dostopno na:

<https://statutes.capitol.texas.gov/docs/sdocs/healthandsafetycode.pdf> (13. 9. 2021).

⁷² Minnesota Statutes, dostopno na:

https://www.revisor.mn.gov/statutes/2020/cite/137.47?keyword_type=all&keyword=placenta (13. 9. 2021).

⁷³ Prim. Hawaii Code R. § 11-104.1-2 (LexisNexis 2018), dostopno na:

<https://www.law.cornell.edu/regulations/hawaii/Haw-Code-R-SS11-104-1-2> (13. 9. 2021).

⁷⁴ Prim. Ill. Admin. Code tit. 77, par. 265.2050(a) (2018), dostopno na: <https://casetext.com/regulation/illinois-administrative-code/title-77-public-health/part-265-birth-center-demonstration-program-code/subpart-a-general-requirements/section-2652050-disposal-of-medical-waste> (13. 9. 2021).

⁷⁵ Narodne novine RH, 50/2015; 56/2019.

⁷⁶ Trinajsti odstavek 2. člena Pravilnika določa: »Patološki otpad su dijelovi ljudskog tijela, amputati, tkiva i organi odstranjeni tijekom kirurških zahvata, tkiva uzeta u dijagnostičke svrhe, placente i fetusni te drugi anatomske otpad definiran od strane stručnog osoblja u zdravstvu kao patološki otpad, te koji zbog etičkih razloga zahtjeva posebne uvjete gospodarenja kad potječe iz humane medicine...«

Kosovski Zakon o odpadku⁷⁷ pa za razliko od hrvaške ureditve ne podaja opredelitve patoloških odpadkov, temveč opredeljuje zgolj medicinske odpadke (1.54. odstavek 2. člena Zakona o odpadku), ki nastanejo pri opravljanju medicinskih storitev. Ker se placenta pridobi bodisi pri porodu ali prekinitvi nosečnosti, torej pri opravljanju medicinskih storitev povezanih s tem, spada tudi placenta med medicinske odpadke, ki pa jo Zakon o odpadku ne omenjena izrecno. Glede upravljanja z medicinskimi odpadki se uporablja 38. člen Zakona o odpadku, ki se nanaša na upravljanje s posebnimi odpadki, med katere uvršča tudi medicinske odpadke. Upravljanje s posebnimi odpadki se mora izvajati z metodami, ki ne predstavljajo nevarnosti za življenjsko okolje in zdravje ljudi. Minister pa sprejme dodatne ukrepe za upravljanje s posebnimi odpadki, če se lahko z odpadki ogrožata življenjsko okolje in zdravje ljudi. Konkretno pa se na upravljanje z medicinskimi (tudi humanim in veterinarskim) odpadki nanaša 49. člen Zakon o odpadku. Po tem členu morajo osebe, ki upravljajo medicinske odpadke, imeti licenco. Odpad, ki nastaja pri izvajanju medicinskih storitev, se mora razvrstiti na kategoriji »nevaren« in »nenevaren«. Osebe, ki upravljajo medicinski odpad, morajo izdelati načrt upravljanja z odpadkom in imenovati odgovorno osebo za upravljanje z odpadkom. Leta 2013 je bilo sprejeto še »Administrativno uputstvo (MSPP) br. 22/2013 o upravljanju medicinskim, humanim i veterinarskim odpadkom«,⁷⁸ ki prav tako podaja opredelitev patoloških odpadkov, med katerimi pa je izrecno omenjena tudi placenta. Kljub temu, da omenjena Administrativna navodila podrobno opisujejo, kako je potrebno postopati z medicinskim odpadkom, je septembra 2021 prišlo do neljubega dogodka v kosovski Ginekološki kliniki v Prištini. Na kliniki je prišlo do neustreznega ravnanja s placentami, ki so jih ustrezno zapakirali v predpisane rumene vreče ter jih dali v zamrzovalne skrinje. Ker pa ni prišlo do odvoza, je zaradi prenapoljenosti zamrzovalnih skrinj prišlo do nepravilnosti oz. nezmožnosti njihovega zapiranja in posledično do taljenja zamrznjenih placent. Ker so bile zamrzovalne skrinje v neposredni bližini porodnih sob (oddaljenost deset do petnajst metrov), so predstavljale tveganje za zdravje. Do nastalega položaja je prišlo, ker občina Priština še ni sklenila pogodbe s pravno osebo, ki bi poskrbela za odvoz placent. Razlog je, da občina Priština še ni odredila kraja, kjer naj bi se ostanki placent pokopali. Tovrstna nedoslednost kaže na nesledenje določbam kosovskega Zakona o odpadku

---

⁷⁷ Zakon br. 04/Z-060 o odpadku, dostopen na:

<http://old.kuvendikosoves.org/common/docs/ligjet/Zakon%20o%20otpadku.pdf> (19. 9. 2021).

⁷⁸ Slo. Administrativno navodilo (MSPP) št. 22/2013 o upravljanju z medicinskim, humanim in veterinarskim odpadkom (Administrativno navodilo), dostopno na: https://mmphi.rks-gov.net/assets/cms/uploads/files/Legislacioni/Aktet%20Nenligjore/ministri-UA-22-4151-2013_707250.pdf (19. 9. 2021).

ter Administrativnim navodilom. Patološki odpad bi se namreč moral zbirati, skladiščiti in obravnavati tako, da se ga zakoplje na določeni lokaciji. Pri zakopu je treba opraviti tudi dezinfekcijo. Razen tega mora biti patološki odpad pri pakiranju tudi hermetično zaprt ter hranjen pri temperaturi do osem stopinj celzija in ne dlje od pet dni. Lahko se ga sicer skladišči v zamrzovalniku do enega leta, vendar je potrebno izvajati redno dezinfekcijo.⁷⁹ Iz navedenega jasno izhaja, da je prišlo do nesledenja predpisom, ki urejajo ravnanje s patološkim materialom, kamor se po kosovskem pravu uvršča placenta. S tem se povzroča tveganje nevarnosti za življenje pacientk in zaposlenih v kliniki. Prav tako pa lahko zaznamo ključno razliko med slovensko in kosovsko ureditvijo. V Sloveniji se placente prav tako zamrznejo, a se jih nato enkrat tedensko odpremi za sežig.⁸⁰ Na Kosovu pa placente kot patološki odpad zakopljejo.

4.3 Stvarnopravna vprašanja

Postavlja se vprašanje, čigava je placenta. Placenta je namreč organ, ki je nastal v materinem telesu in v katerem poteka izmenjava snovi med materino in plodovo krvjo ter se izločajo hormoni. S tem se preprečuje nekaterim škodljivim snovem prehod z matere na plod.⁸¹ Po porodu otroka se izloči iz materinega telesa tudi placenta, ki jo z otrokom povezuje popkovnica. Torej, čigava je pravno gledano placenta: materina ali otrokova? *Coyle et al.* navajajo, da je nemogoča makroskopska ločitev materinskega in fetalnega tkiva placente.⁸²

Kako pa je s pravnega vidika? Kljub porastu povpraševanja po placenti in njenem odnašanju domov (tudi pri nas so v nekaterih porodnišnicah srečali s tovrstnimi željami porodnic), večina žensk ne ve, kakšna je pravna ureditev. Zato na tem mestu ni odveč, da se glede na želje žensk, ki zahtevajo svojo placento z namenom izvajanja placentofagije ali rituala pokopa, temu pravnemu vprašanju posveti pozornost.

---

⁷⁹ A. Konushevci, Zamrzivači puni placente ogrožavajo rad Ginekološke klinike u Prištini, 2021.

⁸⁰ V. Levstik, Je uživanje človeške posteljice ali placente res koristno?, 2017.

⁸¹ Government of South Australia, Department for Health and Ageing, 2016, Clinical Directive: Compliance is Mandatory -Management of the Release of a Placenta for Private Use Clinical Directive, str. 5.

⁸² Tudi Department for Health and Ageing navaja, da je placenta človeško tkivo fetalnega in materinskega izvora. Prav tam, str. 7.

Izhajajoč iz prvega odstavka 15. člena Stvarnopravnega zakonika⁸³ (SPZ) je stvar samostojen telesni predmet, ki ga človek lahko obvladuje. Izhajajoč iz SPZ človekovo telo, truplo in deli telesa niso stvar. Deli telesa niso samostojna stvar, dokler niso ločeni od človeka. Z ločitvijo dela telesa, v našem primeru torej placente, lahko placenta postane samostojna stvar. Pri tem ne gre prezreti tudi etičnih pravil in osnovnih pravil za varovanje človekovega osebnega dostojanstva.⁸⁴ Pri nas so dopustna razpolaganja s telesom ali deli telesi, saj se jih lahko prepusti za učne namene, se jih daruje ali uporabi za nadaljnje zdravljenje. Pri tem ne gre za razpolaganja v smislu stvarnega prava, temveč za izvrševanje osebnostne pravice posameznika (v našem primeru porodnice), da znotraj pravnih in moralno-etičnih dopustnih okvirov odloča, kaj se bo zgodilo z njegovimi organi (v našem primeru placento).⁸⁵ Če porodnica izrazi željo, da bi odnesla placento domov, nastane težava, saj je placenta opredeljena kot nevarni patološki odpad in je njeno odnašanje vezano na predpise v zvezi z infekcijami in njihovim obvladovanjem ter na predpise, ki določajo ravnanje z odpadki.⁸⁶

Če bi se lahko po porodu vzpostavila lastninska pravica na placenti, bi se namreč ženskam, ki bi to želele, omogočil neobremenjen dostop do njihove placente. Vendar se je treba zavedati, da lahko popolna lastninska pravica na placenti povzroči tudi škodljive družbene posledice.⁸⁷ Še posebej so v ospredje postavljene posledice, ki se vežejo na zdravje posameznika, kakor tudi na varovanje okolja.⁸⁸ Zato so tudi države, ki so to pravno že uredile s pravnimi predpisi, in posledično bolnišnice s svojimi protokoli, določile izjeme oz. pogoje, pod katerimi je možno pridobiti placento po porodu.⁸⁹

---

⁸³ Uradni list RS, št. 87/02; 91/13; 23/20.

⁸⁴ M. Juhart, M. Tratnik, R. Vrenčur, 2007, *Stvarno pravo*, str. 63.

⁸⁵ M. Tratnik, v: M. Juhart, M. Tratnik, R. Vrenčur, B. Koritnik, 2018, *Stvarnopravni zakonik (SPZ) s komentarjem*, str. 76.

⁸⁶ R. Franc, *Babiška obravnava in nasveti po porodu doma*, 2018, str. 108.

⁸⁷ Tako tudi A. Goeden, *Placentophagy: A Woman's Right to Her Placenta*, 2018, str. 172.

⁸⁸ Prim. 10. člen Uredbe o odpadkih (varstvo okolja in varovanje človekovega zdravja): »(1) Z odpadki je treba ravnati tako, da ni ogroženo človekovo zdravje in se ne škodi okolju, ter da ravnanje zlasti: 1. ne predstavlja tveganja za vodo, zrak, tla, rastline in živali; 2. ne povzroča čezmernega obremenjevanja s hrupom in neprijetnimi vonjavami; 3. ne povzroča škodljivih vplivov na območja, na katerih je predpisan poseben režim v skladu s predpisi, ki urejajo ohranjanje narave, ali predpisi, ki urejajo varovanje virov pitne vode, in; 4. ne povzroča škodljivih vplivov na krajino ali območja, na katerih je predpisan poseben režim v skladu s predpisi, ki urejajo varstvo kulturne dediščine. (2) Načrtovanje, proizvodnja, distribucija, potrošnja in uporaba proizvodov morajo biti taki, da pripomorejo k preprečevanju nastajanja odpadkov ter povečanju možnosti za pripravo za ponovno uporabo in recikliranje odpadkov, ki nastanejo iz teh proizvodov.«

⁸⁹ Gl. npr. *The Royal Hospital for Women*, 2017, *Procedures & Guidelines - Approved by Quality & Patient Care Committee* 20 April 2017.

Glede odnašanja placente iz porodnišnice in o placentofagiji je podala svoje mnenje tudi Komisije za medicinsko etiko:

»V našem kulturnem okolju je želja porodnic, da se jim izroči posteljica, nenavadna in povezana s pomisleki o higieničnosti in etičnimi standardi o dostojanstvu človeške telesnosti. Stališče Komisije za medicinsko etiko je, da je z vsemi deli človeškega telesa, ki niso namenjeni za znanstvene raziskave ali drugo medicinsko obravnavo, v skladu z obstoječimi pravili potrebno ravnati kot z biološkimi odpadki in jih s sežigom varno ter neškodljivo odstraniti.«⁹⁰

V Sloveniji imamo 14 porodnišnic⁹¹ in večina ne omogoča odnašanje placente domov, saj izhajajo iz stališča, da glede na dikcijo SPZ placenta ne more biti predmet lastninske pravice. Prav tako pa sledijo mnenju Komisije za medicinsko etiko. Pri tem se spregleda pravica porodnice do izvrševanja osebnostne pravice. Zadržki so se namreč pojavili predvsem v povezavi s placentofagijo. Kljub temu, pa so se z izraženimi željami porodnic po izročitvi placente že srečali (npr. v mariborski porodnišnici so se prvič srečali z zahtevo po izročitvi placente že junija 2010⁹²).

4.4 Primejalnopravne ureditve

4.4.1 Nemčija

Tudi v Nemčiji se je postavilo vprašanje, ali placenta, ki je po porodu ločen organ človeškega telesa, predstavlja stvar v smislu stvarnega prava, ter ali je s tem lahko tudi predmet razpolagalnih poslov (nem. Verfügungsgeschäfte). Stališče nemškega Bundesgerichtshof (BGH) je, da takšni organi (placenta) še naprej spadajo k zaščiteni dobrini (nem. Schutzgut) telesa (nem. Körper). Torej niso stvari, če lahko služijo za vzdrževanje telesnih funkcij oz. če kasneje (po ločitvi) pride do ponovne reintegracije v njegovo telo.⁹³ Glede na navedeno placenta vsekakor služi vzdrževanju telesnih funkcij v času nosečnosti, saj je neločljivo povezna z nosečnico

---

⁹⁰ Stališče Komisije za medicinsko etiko o placentofagiji, dostopno na: <https://www.gov.si/assets/ministrstva/MZ/DOKUMENTI/KME/Uradna-staliska/Stalisce-KME-o-placentofagiji.pdf> (3. 8. 2021).

⁹¹ Porodnišnice so v Brežicah, Celju, Ljubljani, Mariboru, Murski Soboti, Ptuj, Postojni, Šempetru, Slovenj Gradcu, Izoli, Kranju, Jesenicah, Novem mestu in Trbovlju.

⁹² R. Franc, Babiška obravnava in nasveti po porodu doma, 2018, str. 108.

⁹³ J. Baur, R. Stürmer, 2009, Sachenrecht, str. 12.

in fetusom, vendar s porodom to funkcijo izgubi. Prav zato pa po izločitvi iz telesa porodnice ni možna njena ponovna reintegracija v telo. Zatorej spada placenta k zaščiteni dobrini kot organ telesa, samo dokler je v telesu. Z izločitvijo ta status izgubi.

Tudi v Nemčiji je prišlo do vprašanja, komu pripada placenta: materi ali otroku. Mnenja so deljena. Placenta se praviloma loči od žive matere, kar pomeni, da po mnenju *Oechslerja* pripada materi.⁹⁴ Temu pritrjuje tudi izoblikovano prevladujoče pravno mnenje, da je ločen del telesa še vedno last osebe, ki ji je pripadal pred ločitvijo. Pri tem se nam zastavlja vprašanje, kako pa je to v primeru, če je mati med porodom, preden je prišlo do izločitve otroka, umrla. S smrtjo namreč preneha pravna osebnost matere? Za umrlim posameznikom nastopi dedovanje. Ali bi v tem primeru prišlo do dedovanja placente, ki se bo izločila? Glede na navedeno, da se nad placento ne pridobi lastninska pravica, temveč gre za izvrševanje osebnostne pravice, je odgovor ne. Dedovanje namreč lahko poteka, če je podana lastninska pravica na stvari, medtem ko pa osebnostne pravice s smrtjo posameznika ugasnejo.

4.4.2 ZDA

Havaji so bili leta 2006 prva zvezna ameriška država, ki je dovolila materam, da po porodu placento odnesejo domov. Leta 2005 so namreč Havaji razglasili, da predstavlja placenta biološki odpad, s čimer so močno razburili domorodne Havajčane.⁹⁵ Razlog je v havajski tradicionalni kulturi, kjer ima placenta zelo pomembno simboliko, in sicer kulturno, zgodovinsko in medicinsko. Grobišča placent njihovih prednikov imajo za Havajčane enak pomen kot grobišča, kjer bodo pokopani po smrti. Zatorej je placenta novorojenčka sveta in jo je treba obravnavati na sveti način, saj se le tako lahko zagotovita telesno zdravje otroka in oblikovanje njegove identitete. Zato je sprejetje zakona, s katerim so bile placente razglašene za biološki odpad, naletelo na široko neodobranje med havajskimi domačini. Sledilo je sprejetje zakona, ki materi dovoljuje, da lahko po porodu odnese placento iz bolnišnice.⁹⁶ Mati lahko placento odnese iz bolnišnice šele, ko je po ustreznem testiranju matere ugotovljeno, da niso prisotne okužbe ali druge nevarnosti. Bolnišnica izroči placento ženski, iz katere izvira, ali pa njenemu pooblaščenču. Havajski oddelki so morali sprejeti obrazce za predajo, ki določajo tudi ustrezne

⁹⁴ J. Oechsler, v: E. M. Rinne, 2004, *Sachenrecht*, str. 1008.

⁹⁵ M. Cohen, *Law of Placenta*, 2020, str. 341.

⁹⁶ N. Cook Lauer, *Hawaiian Law Now Permits Parents to Keep Placentas*, 2006.

ukrepe za varno prepustitev človeške placente (Hawai Revised Status Division 1. Government par. 321-30).

V ameriški zvezni državi Oregon se je 1. 1. 2014 začel uporabljati zakon z imenom *House Bill 2612*, ki materam omogoča, da lahko po porodu, v skladu s pravili, ki jih je sprejel Oregon Health Authority, odnesejo placento iz zdravstvene ustanove.

Tudi država Teksas je z zakonom dovolila materam, da po porodu odnesejo placento, saj je namreč 1. 1. 2016 začel veljati zakon H.B. No. 1670, ki je jasno določil pogoje za odstranitev placente iz rojstnega centra ali bolnišnice. V Sec. 172.002 je določeno, da lahko ženska, ki je otroka rodila v omenjeni ustanovi, ali njen mož, če je ženska nesposobna odločati ali mrtva, vzame placento v posest in jo odstrani iz bolnišnice ali rojstnega centra brez sodne odločbe:

- a) če so testi ženske, v skladu s pravili oddelka, negativni glede nalezljivih bolezni;
- b) če oseba, ki je vzela placento v posest, podpiše obrazec, predpisan s strani oddelka, in potrdi, da
  - i) je prejela od bolnišnice ali rojstnega centra izobraževalne informacije, predpisane s strani oddelka, o širjenju bolezni, ki se prenašajo s krvjo iz placente ter o ustreznem ravnanju s placentami;
  - ii) je placenta za osebno rabo.

Omenjena sec. 172.002 nadalje še določa, da oseba, ki odnese placento iz bolnišnice ali rojstnega centra, le-to obdrži samo za svojo osebno uporabo ter da je ne sme prodati. Podpisano izjavo osebe, ki je prejela placento, bolnišnica ali rojstni center hrani skupaj z zdravstveno dokumentacijo ženske.

Leta 2016 je Mississippi spremenil zakonodajo, saj je placento izločil iz definicije medicinskih odpadkov, kamor je bila pred spremembo uvrščena tudi placenta. Izročitev medicinskih odpadkov je bila možna samo na podlagi sodne odločbe. Sprememba zakonodaje je omogočila, da se lahko placenta po porodu izroči materi, če jo zahteva. Do spremembe zakonodaje je prišlo po sodnem postopku, ki ga je sprožila Jordan Thiering, ki je želela, da ji bolnišnica po porodu izroči placento z namenom, da jo bo zaužila.⁹⁷

---

⁹⁷ A. Farr, F. A. Chervenak, L. B. McCullough, R. N. Baergen, A. Grünebaum, Human Placentophagy: A Review, 2017.

4.4.3 Južnoafriška republika

Zakon o pridobivanju in presaditvi delov človeškega telesa zaradi zdravljenja⁹⁸ (ZPPDČT) v prvem odstavku 4. členu določa, da darovanje temelji na načelih prostovoljnosti, neplačanosti in altruizma, v skladu s katerimi za odvzete dele telesa ni dopustno dati oz. prejeti nobenega plačila niti druge premoženjske ali nepremoženjske koristi. Vendar je darovanje v tretji točki prvega odstavka 3. člena ZPPDČT opredeljeno kot »darovanje dela telesa, namenjenega za presaditev«. Iz navedenega sledi, da se ZPPDČT ne uporablja za placento, saj se placenta po porodu izloči iz porodnice in je ni več možno uporabiti za presaditev.

Za razliko od slovenskega zakona zakon Južnoafriške republike v Poglavju 2 Zakona o človeških tkivih (angl. Human Tissue Act; v nadaljevanju: HTA) določa, da se lahko človeško tkivo, kri in gamete živih oseb uporabljajo samo za medicinske ali zobozdravstvene namene. V tem delu je HTA primerljiv s slovensko ureditvijo, vendar HTA nadalje izrecno določa, da se placenta, fetalna tkiva in popkovnica, razen s soglasjem ministra in ob upoštevanju vseh pogojev, navedenih v soglasju, ne smejo uporabljati za nobenega od prej navedenih namenov, in sicer za proizvodnjo terapevtske ali profilaktične snovi. Južnoafriški HTA torej jasno določa, da je tradicionalna praksa brez ministrovega soglasja nezdružljiva z zakonom. Nasprotniki tega stališča trdijo, da bi prepoved te tradicionalne prakse povzročila, da bi se ženske s ciljem sledenja svoji tradiciji, odločale za porod na domu. S tem bodo ženske izpostavljene večjemu tveganju pri samem porodu. Zaradi tega pride do soočanja z etično dilemo. Prepoved tradicije lahko namreč škoduje ženskam pri porodu, saj rojevanje doma pomeni za ženske večje tveganje kot porodi z ustrežno zdravstveno oskrbo, ki jo ženske prejmejo v primeru bolnišničnih porodov. Na drugi strani pa lahko podpora tradiciji škoduje skupnosti, saj pri tem prihaja do izpostavljenosti potencialnemu viru nalezljivih bolezni. Poudariti je treba, da v Južnoafriški republiki HIV oz. AIDS, virusni hepatitis in sifilis prizadenejo velik delež nosečnic. Tradicionalna praksa predstavlja torej tudi nevarnost za javno zdravje - vsaj za družino in ožjo skupnost. Ker imajo tradicionalne prakse in vrednote v Južnoafriški republiki še vedno izredno velik pomen, je potrebna preučitev tovrstnih ritualov, ki se lahko razlikujejo glede na način zaužitja (npr. ali je placenta zaužita surova ali je dobro prekuhana). Tudi v primeru zakopa placente je treba jasno določiti pogoje, v katerih se zakop lahko opravi (npr. ali je placenta zakopana na ustreznem kraju oz.

---

⁹⁸ Uradni list RS, št. 56/15.

ali je dovolj dobro zakopana, da se zagotovi, da ne bo prišlo do onesnaževanja okolice; kakšna je potencialna življenjska doba morebitnega virusa ali drugega morebitnega patogena, ki se lahko nahaja v placenti, ki bo zakopana, itd.).⁹⁹

5 Zaključek

Placenta ima že v času nosečnosti vitalni pomen za fetus. S pregledom ritualov, povezanih s placento, lahko ugotovimo, da je imela oz. še vedno ima v določenih kulturah velik, predvsem spiritualen pomen. Nova pravna vprašanja pa so se odprla z vidika zahtev porodnic, da se jim po porodu izroči placenta z namenom konzumiranja. Ugotovimo lahko, da so posamezne države k temu vprašanju aktivno pristopile ter ga tudi zakonsko uredile. S tem so postavile pogoje, pod katerimi je možna izročitev placente porodnici po porodu. Prednost je dana zagotavljanju varstva zdravja in okolja. V državah, kjer je možna izročitev placente, so izdelani jasni protokoli in je porodnica deležna tudi pojasnilne dolžnosti glede ravnanja s placento. Kljub temu, da so se tudi pri nas v porodnišnicah že srečali z zahtevami po izročitvi placente, je pravna regulativa še dokaj nedodelana, predvsem v smeri izročanja placente. Te se pri nas še vedno štejejo kot patološki odpadki, ki morajo biti odstranjeni v skladu s pravnimi predpisi. Ne gre pa prezreti, da ima placenta tudi za slovenske porodnice lahko spiritualni pomen (če ne sledimo samo možnosti placentofagije), saj predstavlja vez, ki je v času nosečnosti povezala mater in fetusa. Zatorej ne bi bilo odvečno, da se tudi pri nas izdelajo tovrstni enotni protokoli, ki bi jim slovenske porodnišnice lahko enotno sledile, in ne bi prišlo do razhajanja v praksi.

Literatura

- Baur Jürgen, Stürmer Rolf, Sachenrecht (18. izdaja), C. H. Beck, München 2009.
- Bentham Michelle, Placenta Traditions, 2016, dostopno na:
<https://homebirth.org.nz/magazine/article/placenta-traditions/> (17. 2. 2019).
- Black Mary E., Placenta Tales, BMJ: British Medical Journal, Let. 336 (2008), št. 7659, str. 1508.
- Bonsignore Alessandro, Buffelli Francesca, Ciliberti Rosagemma, Ventura Francesco, Molinelli Andrea, Fulcheri Ezio, Medico-Legal Considerations on "Lotus Birth" in the Italian Legislative Framework, Italian Journal of Pediatrics, Let. 45 (2019), str. 1-6.
- Bosco Cleofina B., Diaz Eugenia, Placentophagy: A Controversial Trend, Int J Res Med Sci, Let. 6 (2018), št. 6, str. 1841–1846.

---

⁹⁹ Povzeto po D. Knapp van Bogaert, G. A. Ogunbanjo, Post-Birth Rituals: Ethics and the Law, 2008, str. 46.

- Botelle Riley, Willott Chris, Birth, Attitudes and Placentophagy: A Thematic Discourse Analysis of Discussions on UK Parenting Forums, *BMC Pregnancy and Childbirth*, Let. 20 (2020), št. 134, str. 1–10.
- Burns Emily, More Than Clinical Waste? Placenta Rituals Among Australian Home-Birthing Women, *The Journal of Perinatal Education*, Let. 23 (2014), št. 1, str. 41–49.
- Cohen Mathilde, Law of Placenta, *Yale Journal of Law and Feminism*, Let. 2 (2020), št. 2, str. 337–409.
- Campbell Gwyn, Eating the Dead in Madagascar, *South African Medical Journal*, Let. 103 (2013), št. 12, str. 1032–1034.
- Cook Lauer Nancy, Hawaiian Law Now Permits Parents to Keep Placentas, 2006, dostopno na: <https://womensenews.org/2006/07/hawaiian-law-now-permits-parents-keep-placentas/> (17. 9. 2021).
- Coyle, Chythia W., Hulse Kathryn E., Wisner Katherine L., Driscoll Kara E., Clark Crystal T., Placentophagy: Therapeutic Miracle or Myth?, *Arch Womens Ment Health*, Let. 18 (2015), št. 5, str. 673–680.
- Cusak Carmen M., Placentophagy and Embryophagy: An Analysis of Social Deviance Within Gender, Families, or the Home (etude 1), *LSD Journal*, Let. 2011, št. 1, str. 112–168.
- Estes Andrew, Cannibalism and Other Transgressions of the Human in The Road, *European Journal of American Studies*, Let. 12 (2017), št. 3, dostopno na: <http://journals.openedition.org/ejas/12368>; DOI: <https://doi.org/10.4000/ejas.12368> (14. 9. 2021).
- Farr Alex, Chervenak Frank A., McCullough Laurence B., Baergen Rebecca N., Grünebaum Amos, Human Placentophagy: A Review, *Am J Obstet Gynecol.*, Let. 218 (2017), št. 4, str. 401e1–401.e11.
- Franc Rosemarie, Babiška obravnava in nasveti po porodu doma, v: *Obravnava ženske med in po porodu doma v ginekološki dispanzerski ambulanti – zbornik*, I. Takač, N. Kozar (ur.), Univerza v Mariboru, Medicinska fakulteta, Maribor 2018.
- Goeden Amber, Placentophagy: A Woman's Right to Her Placenta, *Concordia Law Review*, Let. 3 (2018), št. 1, str. 170–199.
- Government of South Australia, Department for Health and Ageing, 2016, Clinical Directive: compliance is mandatory -Management of the Release of a Placenta for Private Use Clinical Directive, dostopno na: https://www.sahealth.sa.gov.au/wps/wcm/connect/d197e5004d5176dfbd91ff4c56539eed/Management+for+the+Release+of+a+Placenta+for+Private+Use_02062016.pdf?MOD=AJPERES&CACHEID=ROOTWORKSPACE-d197e5004d5176dfbd91ff4c56539eed-mxUqxiv (20. 7. 2021).
- Hoppenbrouwers Toke, Sandarupa Stanislaus, Donzelli Aurora, From the Womb to the Tree Child Rearing Practices and Beliefs Among the Toraja of Sulawesi, *Wacana Journal of the Humanities of Indonesia*, Let. 18 (2017), št. 3, str. 658–691.
- IPEN - Placenta Network, 2021, Placenta History, dostopno na: <https://placentaremediesnetwork.org/placenta-history/> (19. 9. 2021).
- Johnson Sophia K., Pastuschek Jana, Rödel Jürgen, Markert Udo R., Groten Tanja, Placenta – Worth Trying? Human Maternal Placentophagy: Possible Benefit and Potential Risks, *Geburtshilfe Frauenheilkd*, Let. 78 (2018), št. 9, str. 846–852.
- Juhart Miha, Tratnik Matjaž, Vrenčur Renato, *Stvarno pravo*, GV založba, Ljubljana 2007.
- Juhart Miha, Tratnik Matjaž, Vrenčur Renato, *Stvarnopravni zakonik (SPZ) s komentarjem*, Uradni list Republike Slovenije, Pravna fakulteta Univerze v Ljubljani, Pravna fakulteta Univerze v Mariboru, Ljubljana 2018.
- Konushevci Arton, Zamrzivači puni placente ugrožavaju rad Ginekološke klinike u Prištini, *Radio Slobodna Evropa* 17. septembar 2021, dostopno na: <https://www.slobodnaevropa.org/a/ginekoloska-klinika-pristina-placenta-odlaganje/31465136.html> (29. 9. 2021).
- Knapp van Bogaert Donna, Ogunbanjo Gboyega, Post-Birth Rituals: Ethics and the Law, *South African Family Practice*, Let. 50 (2008), št. 2, str. 45–46.

- Kristal Mark B., DiPirro Jean M., Thompson Alexis C., Placentophagia in Humans and Nonhuman Mammals: Causes and Consequences, *Ecology of Food and Nutrition*, Let. 51 (2012), št. 3, str. 177–197.
- Krstev Barać Sandra, Razbijanje mitova: Placentofagija, *Zdrav budi*, 2017, URL: <https://www.zdravobudi.hr/clanak/1374/razbijanje-mitova-placentofagija> (7. 9. 2021).
- Levstik Vanda, Je uživanje človeške posteljice ali placente res koristno?, *Žurnal24*, 2017, URL: <https://www.zurnal24.si/zdravje/aktualno/je-uzivanje-cloveske-posteljice-ali-placente-res-koristno-284474> (19. 9. 2021).
- Marraccini Marisa E., Gorman Kathleen S., Exploring Placentophagy in Humans: Problems and Recommendations, *J Midwifery Womens Health*, Let. 60 (2015), št. 4, str. 371–379.
- Mayo Clinic, 2020, Pregnancy Weight Gain: What's healthy?, dostopno na: <https://www.mayoclinic.org/healthy-lifestyle/pregnancy-week-by-week/in-depth/pregnancy-weight-gain/art-20044360> (5. 8. 2021).
- Nangendo Stevie M., Factors Affecting the Use of Modern Prenatal and Maternity Services in Got Agulu Sub-Location, Western Kenya, *African Study Monographs*, Let. 27 (2006), št. 4, str. 145–156.
- Petrovčič, M., Varovanje zdravja in okolja – varnost in zdravje pri delu, dostopno na: <http://www.odraslih.com/uporabnik/file/3%20VZO%20VARNOST%20IN%20ZDRAVJE%20PRI%20DELU%202011.pdf> (5. 8. 2021).
- Pivovarova Anna, The Forgotten Placenta: Symbolic Acts in Modern Home Birth Practice, *Forum for anthropology and culture*, Let. 2014, št. 10, str. 165–184.
- Rinne Manfred Eberhard (ur.), *Sachenrecht - §§ 854 – 1296*, Band 6, C. H. Beck, München 2004.
- Rogoff Barbara, González Chona Pérez, Quiacaín Chonita Chavajay, Quiacaín Josué Chavajay, *Developing Destinies: A Mayan Midwife and Town*, Oxford University Press, Oxford 2011.
- Schwartz Maureen Trudelle, Unraveling the Anchoring Cord: Navajo Relocation, 1974 to 1996, *American Anthropologist*, Let. 99 (1997), št. 1, str. 43–55.
- Stališče Komisije za medicinsko etiko o placentofagiji, dostopno na: <https://www.gov.si/assets/ministrstva/MZ/DOKUMENTI/KME/Uradna-stalisca/Stalisce-KME-o-placentofagiji.pdf> (3. 8. 2021).
- Stanley Claire, Baillargeon Amanda, Selk Amanda, Understanding Placentophagy, *JOGNN*, Let. 48 (2018), št. 1, str. 37–49.
- Statistični urad Republike Slovenije – SURS, 2021, Rojeni in umrli, dostopno na: <https://www.stat.si/StatWeb/Field/Index/17/95> (5. 8. 2021).
- Svetopisemska družba Slovenije – Sveto pismo, dostopno na: <https://www.biblija.net/biblija.cgi?m=5+Mz+27%2C1-28%2C69&id13=1&pos=0&set=2&l=sl> (19. 7. 2021).
- The Royal Hospital for Women Clinical Policies, 2017, Procedures & Guidelines - Approved by Quality & Patient Care Committee 20 April 2017, dostopno na: <https://www.seslhd.health.nsw.gov.au/sites/default/files/documents/placentaremoval.pdf> (18. 9. 2021).
- Turkish Cultural Foundation, 2021, Birth Traditions, dostopno na: <http://www.turkishculture.org/lifestyles/ceremonies/birth-216.htm> (10. 9. 2021).
- UNESCO, 2015, Memory of the World Register- Ben Cao Gang Mu (《本草纲目》) (Compendium of Materia Medica), dostopno na: http://www.unesco.org/new/fileadmin/MULTIMEDIA/HQ/CI/CI/pdf/mow/nomination_forms/China_Materia_Medica.pdf (15. 9. 2021).
- Yoshizawa Rebecca S., Hird Myra J., Schrödinger's Placenta: Determining Placentas as Not/Waste, *EPE: Nature and Space*, Let. 3 (2020), št. 1, str. 246–262.
- Young Sharon M., Benyshek Daniel C., In Search of Human Placentophagy: A Cross-Cultural Survey of Human Placenta Consumption, Disposal, and Cultural Beliefs, *Ecology of Food and Nutrition*, Let. 49 (2010), št. 6, str. 467–484.
- Washington Julie, The Magical Power of Cannibalism, *Crossroads*, Let. 6 (2013), št. 1, str. 46–57.

Whitehead Neil L., *Carib Cannibalism, The Historical Evidence*, *Journal de la Société des Américanistes*, Let. 70 (1984), str. 69–87.

Wojtkowiak Joanna, *Ritualizing Pregnancy and Childbirth in Secular Societies: Exploring Embodied Spirituality at the Start of Life*, *Religions*, Let. 11(2020), št. 9, str. 458.

SUMMARY

The right to placenta is not a generally acknowledged legal or human right. However, various legal and ethical discussions have questioned whether a woman has a claim to her placenta. During pregnancy, the placenta develops as a temporary, but crucial organ for the developing fetus. The placenta had, and still has in certain cultures and traditions (like in Africa and Hawaii), a great, primarily spiritual, significance. In some cultures and traditions, the placenta is namely considered significant and may be used in rituals or ceremonies. Placental rituals are frequently based on cultural, spiritual, or personal beliefs and can vary greatly in their significance and nature. Some people (especially mothers) and societies believe that they have a right to the placenta because it is part of their own or their child's body. However, for a woman in labor to fulfill any spiritual purpose, the placenta must be given up, which raises legal and ethical issues. Additionally, this paper focuses on the difference between the terms placentophagy and placentophagia. Placentophagy refers to the human consumption of the placenta, whereas placentophagia refers to the consumption of the placenta in animals. Namely, placentophagy or placenta consumption has gained many advocates over the years (especially in the United States of America), which has led to a rapid development of this type of market, offering more and more placenta-related products and services. Internet portals and even cookbooks can be traced, where recipes on placenta preparation in different variations are published. Legally speaking, the status of the placenta varies from country to country. Some countries consider the placenta to be a strictly pathological (medical) waste and it is disposed of by healthcare facilities without the parents' express consent or consideration. Drawing on comparative law on managing the placenta, which is generally defined as pathological (medical) waste, this paper concludes by emphasizing the importance of careful handling of placentas, as prescribed by the regulations. Failure to do so may endanger the lives and health of the women who gave the birth and the medical staff. On the other hand, some jurisdictions allow the placenta to be given to the mothers (or parents) upon their request. They may request placenta for various purposes (e.g., burial, planting, healing, consumption, ceremonial use, encapsulation). In the Republic of Slovenia, there are 14 maternity hospitals and most of them do not allow the placenta to be taken home because they believe that, according to the Slovenian Property Code, the placenta cannot be the subject of a property right. They also follow the opinion of the Medical Ethics Commission of the Republic of Slovenia, which overlooks the right of the woman giving birth to exercise the right of personality. Concerns are raised in particular related to placentophagy and the risk for the consumer and child. In this article, therefore the author accounts for the rituals associated with the placenta, placentophagy, and the legal status of the placenta after separation from the mother. The author provides comparative legal solutions to open legal questions and ethical dilemmas in the selected legal system.